ผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

The Effects of Applying the Empowerment Evaluation Model on Graduate Identity Development in Nursing Students

เจียมจิต โสภณสุขสถิตย์

Jiamjit Sophonsuksathit

พยาบาลวิชาชีพ สังกัด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จังหวัดตรัง 92000

Nurse Instructor Boromarajonani College of Nursing, Trang 92000

(Received: 25 Junuary 2021 Revised: 29 June 2022 Accepted: 6 July 2022)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนา อัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

รูปแบบและวิธีวิจัย : การวิจัยแบบกึ่งทดลองครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) อาจารย์พยาบาล ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 55 คน และ 2) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 115 คน เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1) รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต

2) แบบประเมินอัตลักษณ์บัณฑิต

3) แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต และ

4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้รูปแบบดังกล่าว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษา : พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีระดับคะแนนคุณลักษณะอัตลักษณ์บัณฑิตทั้งภาพรวมและรายด้าน (ด้านจิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ) สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลจากการประยุกต์ใช้รูปแบบในระดับมาก

สรุปผลการศึกษา : รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลมีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลที่ชัดเจนทุกด้าน

คำสำคัญ : การประเมินแบบเสริมพลัง อัตลักษณ์บัณฑิต นักศึกษาพยาบาล

Corresponding e-mail: jiamjit@bcnt.ac.th

ABSTRACT

Objectives : This research studied the application of the developed empowerment evaluation model to develop nursing students' identity.

Methods : This research was semi - experimental design. The developed model was tried out in Boromarajonani College of Nursing, Trang by specific sampling from 30 colleges.The research informants were 55 personnel of the College classified into administrators, instructors, and mentoring nurses; and 115 third year nursing students. The research instruments were the empowerment evaluation model to develop nursing students' identity, a nursing student's identity assessment form, a questionnaire on knowledge and understanding concerning the operation to develop nursing student's identity, and a questionnaire on satisfaction with the developed model. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, t-test,

Results : This research findings that the results of application of the developed empowerment evaluation model to develop nursing students' identity, it was found that 1) the post-try out behaviors based on nursing student's identity of the nursing students were significantly higher than their pre-try out counterpart behaviors 2) the post-try out knowledge and understanding concerning the operation to develop nursing student's identity of the nursing college personnel was significantly higher than their pre-try out counterpart knowledge and understanding at the .05 level of statistical significance; and 3) the nursing college administrators, instructors, and mentoring nurses were satisfied with the developed empowerment evaluation model to develop nursing students' identity at the high level.

Conclusion : Implementation of the Empowerment Assessment Model is used to development of the graduate identity among nursing students.

Keywords: Empowerment evaluation, graduate identity, nursing student

ความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างมากและรวดเร็ว เกิดการปฏิรูประบบต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติเพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ในระบบบริการสุขภาพของไทยพยาบาลจัดเป็นกำลังหลักที่สำคัญต่อกระบวนการดำเนินงาน พยาบาลเป็นผู้ให้การพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง และมีความเป็นองค์กรขนาดใหญ่ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบบริการสุขภาพ เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องกระทำต่อชีวิตมนุษย์บนพื้นฐานปรัชญาการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์และศิลปะการเอื้ออาทร (Caring) พยาบาลจึงต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านบุคลิกภาพและด้านปฏิบัติการพยาบาล เช่น การไตร่ตรอง ตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ความอดทน อดกลั้น การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการ เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจึงกลายเป็นอัตลักษณ์ของพยาบาล ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาพยาบาลในการปลูกฝัง อัตลักษณ์ที่พึงประสงค์ของพยาบาลตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล[1]

วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันการศึกษาที่มีพันธกิจในการผลิตและพัฒนาบุคลากรพยาบาลไปปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ[2] มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตพยาบาลให้สามารถปฏิบัติงานในระบบสุขภาพที่เน้นชุมชน มีจิตวิญญาณการให้บริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์[3] ได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะเรียกว่า “อัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล” เพื่อจัดการศึกษาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์บัณฑิตที่กำหนดนี้ อัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก คือการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหา และความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลักประกอบด้วย

1) จิตบริการ (S = Service mind)

2) การคิดเชิงวิเคราะห์ (A=Analytical Thinking) และ

3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (P=Participation)[4]

คุณลักษณะทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะแสดงพฤติกรรมในลักษณะบูรณาการ ไม่แยกเป็นส่วน ๆ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลจึงมีลักษณะบูรณาการเชื่อมโยงกันภายใต้บริบทการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ มุ่งเน้นให้เกิดสมรรถนะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ รวมทั้งการจัดโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรและมีการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างปลอดภัยตามขอบเขตของวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลที่ผ่านมา ยังเป็นการดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงอยู่กับสมรรถนะและเนื้อหาตามรายวิชา การจัดโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ดำเนินไปตามบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจยังไม่สามารถกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตได้อย่างยั่งยืน จากการศึกษากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข[3] พบว่า อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีพฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตอยู่ในระดับดี ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด และปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล คือขาดการวางแผนแบบเชื่อมโยงเป้าหมายและกิจกรรมไม่ชัดเจน ยากต่อการนำไปปฏิบัติ ขาดความต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานและประเมินผล และไม่สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ[5] เหล่านี้เป็นปัญหาของกระบวนการดำเนินงานทั้งสิ้น ดังนั้นหากสามารถพัฒนาเทคนิควิธีการ และกลไกต่างๆ ที่เหมาะสม จะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานมีความเหมาะสม และเป็นรูปธรรมมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล รูปแบบถูกพัฒนาจากแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ของเฟทเธอร์แมน (Fetterman)[6] ที่เป็นกระบวนการให้บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา โดยใช้มโนทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมิน ไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง มีวิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการดำเนินงานที่มีลักษณะเอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามาร่วมเรียนรู้ จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ ทั้งนี้จะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

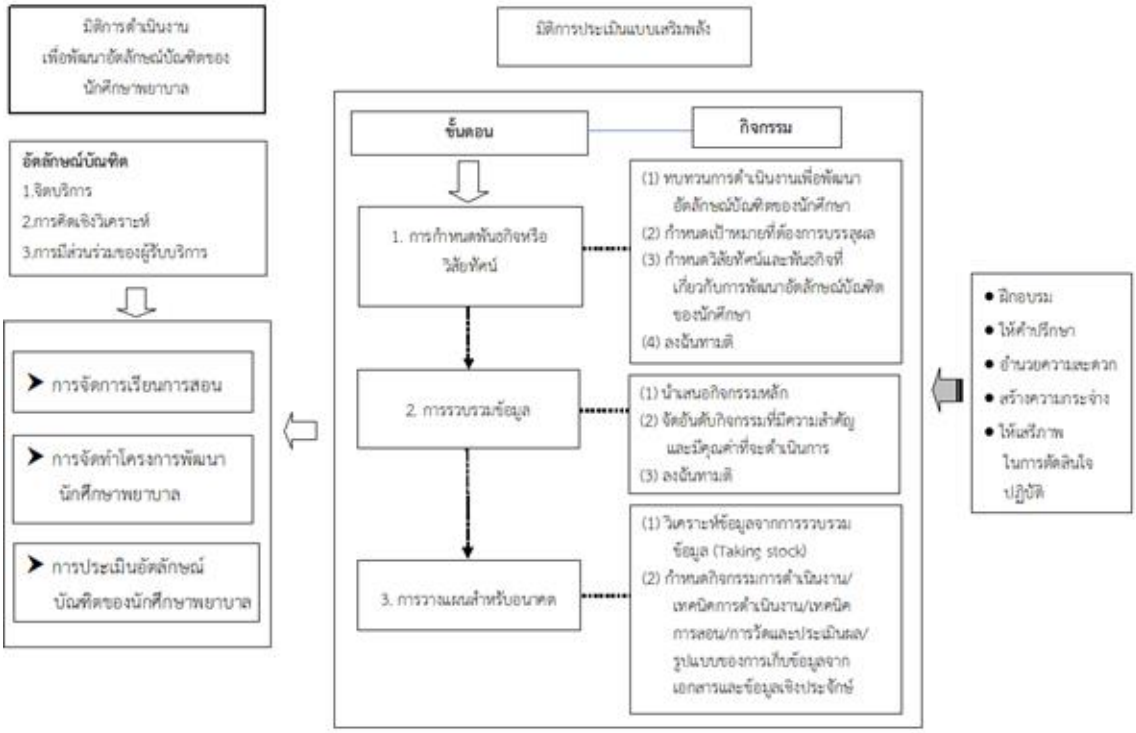
การวิจัยผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Semi–experimental design) โดยนำรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก[8] ไปใช้กับสถานศึกษา มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระ

บรมราชชนก จำนวน 30 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 1 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง กำหนดเกณฑ์การพิจารณาเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาล ผ่านการประเมินคุณภาพภายในระดับเครือข่าย และ ผู้บริหาร บุคลากรและนักศึกษา มีความยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยสามารถดำเนินงานตามกระบวนการจนเสร็จสิ้น ผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่อยู่ร่วมในกระบวนการวิจัย ในปีการศึกษา 2562 ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 40 คน พยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน และนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 115 คน

2. เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

2.1 รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล เป็นรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่พัฒนาโดย เจียมจิต โสภณสุขสถิตย์[7] ประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล และมิติการประเมินแบบเสริมพลัง โดยมิติการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลเป็นกระบวนการดำเนินงานประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอน การจัดโครงการพัฒนานักศึกษาและการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล และมิติการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดพันธกิจหรือวิสัยทัศน์ (Establishing Mission or Vision Statement) 2) การรวบรวมข้อมูล (Taking Stock) และ 3) การวางแผนสำหรับอนาคต (Planning for the Future) โดยมียุทธวิธีในการดำเนินการ ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การให้คำปรึกษา 3) การอำนวยความสะดวก 4) การสร้างความกระจ่าง และ 5) การให้เสรีภาพในการปฏิบัติ มิติทั้งสองมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันโดยที่กระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

2.2 แบบประเมินคุณลักษณะอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ (5) ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ (4) ปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง (3) ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง (2) และไม่ปฏิบัติ (1) มีองค์ประกอบตามประเด็นการประเมิน อัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก กับคุณลักษณะอัตลักษณ์นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข[8] คือ บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์หมายถึง การให้บริการที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการ และผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านจิตบริการ 2) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล การจัดการศึกษาพยาบาล และการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับนิยาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงรายการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม และการจัดข้อคำถามไปทิศทางเดียวกัน ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .97

2.3 แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัต

ลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดโครงการเพื่อพัฒนานักศึกษา และการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล และ ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลังและยุทธวิธีการเสริมพลัง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ 1 คะแนน สำหรับคำตอบ ใช่ และ 0 คะแนน สำหรับคำตอบ ไม่ใช่ หรือไม่แน่ใจ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล การจัดการศึกษาพยาบาล และการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม (IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงรายการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ตามวิธีของ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR- 20 ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .75

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีตรัง มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดทำโครงการพัฒนานักศึกษา และการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล และ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการฝึกอบรม การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน การสร้างความกระจ่างชัด และการมีเสรีภาพในการตัดสินใจ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาล การจัดการศึกษาพยาบาล และการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม (IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงรายการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การประยุกต์ใช้รูปแบบในสถานศึกษา

3.1.1 ประสานสถานศึกษา ได้รับการสนับสนุนให้จัดเป็นโครงการพัฒนาบุคลากร หลักสูตรการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตนักศึกษาพยาบาลโดยประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง

3.1.2 จัดเตรียมคู่มือและกำหนดการในการดำเนินงาน

3.1.3 เตรียมบุคลากร โดย 1) ประชุมสร้างความเข้าใจกับฝ่ายบริหารและบุคลากรในสถานศึกษา โดยประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการใช้รูปแบบ และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล และ แนะนำและอธิบายวิธีใช้คู่มือการดำเนินงาน 2) จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้อง อัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก และการประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง เป็นการฝึกอบรมทั้งสถานศึกษา

3.1.4 ดำเนินงานตามขั้นตอนของรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตองนักศึกษาพยาบาล โดยใช้เทคนิค

การประชุมและระดมสมอง มีกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และกลุ่มพยาบาลพี่เลี้ยง คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ ทบทวนผลการดำเนินงานการพัฒนานักศึกษาตามอัตลักษณ์บัณฑิตในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดทำโครงการพัฒนานักศึกษา และการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิต 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล และ 3) การวางแผนสำหรับอนาคต เพื่อให้ได้กิจกรรมการดำเนินงานและยุทธวิธีการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนด

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้วิจัยนำแบบประเมินให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 โดยดำเนินการทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ และเก็บคืนด้วยตนเอง

3.2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยนำแบบวัดไปให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยงตอบประเมินตนเอง โดยทำการวัด 2 ครั้ง คือก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ และเก็บคืนด้วยตนเอง

3.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยงตอบ และเก็บคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยการทดสอบค่าที (Paired sample t-test)

4.2 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยการทดสอบค่าที (Paired sample t-test)

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

การศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล พบว่า

1) เปรียบเทียบผลการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาลมีระดับคะแนนคุณลักษณะอัตลักษณ์บัณฑิต สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

คุณลักษณะอัตลักษณ์บัณฑิต	ก่อน		หลัง		t
	M	*S.D.*	*M*	*S.D.*	
ด้านจิตบริการ (105 คะแนน)	90.54	8.79	98.00	6.67	20.78
ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ (55 คะแนน)	45.75	4.53	50.31	3.55	19.86
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (125 คะแนน)	102.09	10.45	115.43	5.79	15.74
ภาพรวม (285 คะแนน)	**238.38**	**21.74**	**263.73**	**15.52**	**19.68**

* มีระดับนัยสำคัญที่ .05

4.2 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

ความรู้ความเข้าใจ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	M	*S.D.*	*M*	*S.D.*	
ด้านการจัดการเรียนการสอน	10.85	0.88	12.38	1.19	8.96*
ด้านการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนานักศึกษา	3.93	0.53	4.60	0.50	8.12*
ด้านการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล	6.33	1.42	7.53	0.60	7.30*
ด้านแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง	10.03	0.48	11.08	0.89	8.86*
ภาพรวม	**31.13**	**1.80**	**35.58**	**1.82**	**16.76***

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และพยาบาลพี่เลี้ยง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล ในระดับมากทุกด้าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล หลังทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล

	การดำเนินงาน	ความพึงพอใจ		ความหมาย
		M	*S.D.*	
	ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1	การกำหนดผลการเรียนรู้ที่ต้องการและจุดประสงค์	4.33	0.47	มาก
2	การเรียนการสอนที่เน้นอัตลักษณ์บัณฑิต	4.33	0.47	มาก
3	การกำหนดเนื้อหาในรายวิชา	4.35	0.62	มาก
4	การจัดทำ/ปรับแผนการสอนที่บูรณาการอัตลักษณ์บัณฑิต	4.18	0.55	มาก
5	การเตรียม/จัดทำสื่อการเรียนการสอน	4.18	0.68	มาก
6	การออกแบบ/กำหนดวิธี/สร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	4.08	0.62	มาก
7	การวัดและประเมินผลอัตลักษณ์บัณฑิตในรายวิชา	4.10	0.78	มาก
8	ประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เกิดกับนักศึกษา	4.10	0.63	มาก
9	พฤติกรรมของนักศึกษาตามอัตลักษณ์บัณฑิต	4.03	0.70	มาก
	เฉลี่ย	4.18	0.62	มาก
	ด้านการจัดโครงการพัฒนานักศึกษา			
10	การกำหนดตัวชี้วัดและจุดเน้นของโครงการที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์บัณฑิต	3.83	0.68	มาก
11	การกำหนดวัตถุประสงค์โครงการ/เป้าหมาย	4.35	0.62	มาก
12	การกำหนดวิธี/กิจกรรมในโครงการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.18	0.55	มาก
13	ประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการที่เกิดกับนักศึกษา	4.18	0.68	มาก
14	พฤติกรรมของนักศึกษาตามอัตลักษณ์บัณฑิต	4.08	0.62	มาก
	เฉลี่ย	4.12	0.62	มาก

อภิปรายผล

ผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะของอัตลักษณ์บัณฑิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลและการพัฒนาบุคลากรตามรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการดำเนินงานตามรูปแบบมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและยุทธวิธีการพัฒนาและเสริมพลังตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังโดยการฝึกอบรมทั้งสถานศึกษา

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมทั้งองค์กร จนเกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เกิดทักษะในการดำเนินงานจนสามารถดำเนินการเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตนักศึกษาพยาบาลได้ครบถ้วน เป็นการสร้างความกระจ่างชัดในภาระงานที่ปฏิบัติ การได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ได้รับการเสริมพลัง ได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการจนสามารถออกแบบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาพยาบาลได้สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด ช่วยให้บุคลากรมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนจัดการศึกษาพยาบาลของสถาบัน จึงทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกที่ดี และส่งผลให้บุคลากรเห็นความสำคัญว่าการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการร่วมกัน และการอำนวยความสะดวกในระหว่างการดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำเอกสารใช้ในการปฏิบัติ ประกอบด้วย คู่มือการดำเนินงาน แบบประเมินอัตลักษณ์บัณฑิต แบบรายงานการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการสนับสนุนผลักดันความสำเร็จในการดำเนินงานและช่วยกระตุ้นให้เกิดความตระหนักร่วมกัน สอดคล้องกับหลักการของการประเมินแบบเสริมพลัง[6] ที่นำเสนอโดย เฟทเธอร์แมน (Fetterman) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความตระหนักในคุณค่าและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งกระบวนการรวมพลังในการปฏิบัติงานยังช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานนั้นร่วมกันอีกด้วย แสดงว่าการประยุกต์ใช้รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

1. Black, P. B., Chitty, K. K. Professional Nursing : Concept & Challenge. Missouri : Mosby/Elsevier; 2011.
2. นภชา สิงห์วีรธรรม, ยุพาวดี ขันทบัลลัง. สถานการณ์การผลิตกำลังคนด้านสุขภาพ ของสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อความต้องการของระบบสุขภาพ. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 2560;4(3):218-25.
3. ปัทมา ทองสม, อัจฉรา จั่นเพชร, ลิลลี่ ศิริพร, และ ชลธี หาญเบญจพงศ์. กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2563; 29(3):547-60.
4. กลุ่มพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก. คู่มือการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (ปรับปรุงที่1). กรุงเทพมหานคร; 2556.
5. กิตติพร เนาว์สุวรรณ, เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, และวิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์. การศึกษากลวิธีการพัฒนาอัต ลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. วารสารหาดใหญ่วิชาการ 2558; 13(2):117-32.
6. Fetterman, D.M., Kaftarian,S.J., & Wandersman,A. (Eds.). Empowerment Evaluation : Knowledge and Tools for Self-Assessment, Evaluation Capacity Building, and Accountability. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage; 2015.
7. เจียมจิต โสภณสุขสถิตย์, วรรณ์ดี แสงประทีปทอง, สมคิด พรมจุ้ย, และกรกนก ลัธธนันท์. การประยุกต์ใช้ รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลัง

เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. (ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการประเมินการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2562.

8. กิตติพร เนาว์สุวรรณ. การพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. (ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่; 2557.